

Емилија Вукићевић¹ и Михаило Вучковић²

О ШУМАМА ЧЕСВИНЕ (*QUERCUS ILEX L.*) У ПОДНОЖЈУ РУМИЈЕ

UBER DIE STEINEICHE (*QUERCUS ILEX L.*) AM MASSIVFUSS VON RUMIJA

Извод

У подножју масива Румије и њеног огранка Лисиња налазе се, готово у непрекидном појасу поред мора, још делимично очуване шуме чесвине које припадају заједници *Orno-Quercetum ilicis* Н-ић (56) 58.

У заједници су издвојене 3 субасоцијације: *subas. typicum* Н-ић, 1963; *myrtetosum* Н-ић 1963 и *quercetosum subas. n.* Састојине субасоцијације *quercetosum* мање су изложене утицају мора и у њима се налази већи број субмедитеранских биљака. Стога ова фитоценоза има медитеранско-субмедитерански карактер.

Abstract

Am Fusse von Rumija und dessen Zweig Lisinja, fast in einem ununterbrochenen Gürtel beim Meer, befinden sich teilweise noch bewahrte Steineichenwälder, die zu der Gemeinschaft *Orno-Quercetus ilicis* Н-ић gehören.

In der Gemeinschaft sind 3 Subassotiationen abgesondert: *subas. typicum* Н-ић, 1963; *myrtetosum* Н-ић, 1963 und *quercetosum subas. n.* Die Bestände der Subassotiation *quercetosum* sind weniger dem Einfluss von Meer ausgesetzt und zwischen ihnen befindet sich eine grössere Anzahl der submediterraneanischen Pflanzen. Infolgedessen besitzt diese Phytocenose einen mediterran-submediterraneanen Charakter.

¹ Шумарски факултет — Београд

² Републички завод за заштиту природе — Титоград

УВОД

У подножју масива Румије и њеног огранка Лисиња налазе се још донекле очуване шуме чесвине-ас. *Orno-Quercetum ilicis* Н-иџ. Готово у непрекидном појасу дужине око 15 и ширине од 1—3 km, на простору од Ујтиног потока до села Круте, поред мора, покривају шуме чесвине кречњачке терене дајући им специфичан изглед. Она у суштини овде представља оазу густе и делимично високе вегетације веома изражену у односу на оголене падине Румије, Лисиња и околних брда. Подручје распрострањења ових шума у целини је окренуто западу, ка мору, на терену који је у погледу рељефа врло сложен али без оштрих гребена и окомитих литица. На благо нагнутих падинама и заобљеним врховима често се налазе мање површине пољопривредних култура и маслињака. На поменутом простору, на површини од око 45 km², односно на око 4 500 ha простиру се шуме и макија чесвине готово у једном хомогеном појасу, незнатно прекинутом на појединим местима другом фитоценозом и то тамо где се уместо кречњака појављују флиш, пепчар или нека друга геолошка подлога. Ово је уједно и највећа површина шума чесвине делимично очуваних на Црногорском приморју. У том смислу оне имају и посебну вредност.

Фитоценолошка истраживања која смо обавили у овим шумама показала су да се поједине њихове састојине међусобно еколошки и флористички разликују, што нам је омогућило да их диференцирамо на ниже систематске категорије.

МЕТОД РАДА

При фитоценолошком истраживању ових шума примењен је аналитичко-синтетички метод Браун-Вланчета. Истраживања су обављена у вријеме 1974—76. Рад на терену обављан је током летњих месеци, па је разумљиво да су неке биљке нужно изостале.

РЕЗУЛТАТИ РАДА И ДИСКУСИЈА

Цео простор покривен шумама чесвине у овоме делу Приморја представља део једне удолине између Лисиња и Можуре и, како Цв и-ј и Ћ (1924) каже: „најпространије удолине на делу између Скадарског језера и јадранске обале“. Релативно широк простор од мора до већих планинских врхова (Румија 1 593 m и Лисињ 1 351) ублажио је струјање хладних ваздушних маса на климу приобалног дела, што је свакако један од разлога што се овде развио прилично широк појас шума чесвине, за разлику од многих места где се непосредно изнад обале уздижу високе планине које су посредно искључиле зимзелену вегетацију. Т о м и Ћ е в а (1970) за ово наводи пример Горњег Грбља и Котора. Каснија Ђ а к о н о в и и Ћ е в а (1976) истраживања у овоме подручју то су и потврдила.

Према Х о р в а т и Ћ у (1965) шуме чесвине у овом делу наше земље припадају јужном подручју источнојадранске субмедитеранске

зоне која се одликује хумидном и перхумидном климом и слабије израженим интензитетом летње суше и жеге. Оне се подударају са истоврсном вегетацијом „сјеверног зимзеленог подручја нашег приморја утолико што су и у њихову саставу заступане размјерно бројне и обилно листопадне врсте“, као и то што се деградацијом ових шума у поменутом подручју јавља специфична секундарна вегетација, различита од оне у средњем и северном Јадрану. Мада и сам наглашава да Црногорско приморје није довољно истражено, ипак истиче да је за „читаво подручје еумедитеранске зоне нашег источнојадранског Приморја значајна углавном јединствена вазда зелена (зимзелена) климазонална вегетација које по својим основним фитоценолошким карактеристикама припада у цијелости асоцијацији *Orno-Quercetum ilicis* Н-ић 1963“ (Хорватић, 1965).

Ови општи закључци укључују и нужне разлике у оквиру асоцијације на читавом подручју њеног распрострањења, о чему је Хорватић (1903) говорио и истраживањима доказао издвојивши субасоцијације и фазијесе у оквиру ове. Тринајестић (1965) на острву Цресу издвојио је у оквиру *as. Orno-Quercetum ilicis* релативно мезофилну и листопадним елементима богату субасоцијацију *ostruetosum*.

У светлости ових разматрања врло је значајан рад: Ниске шуме и шикаре у Црној Гори (Блећић и Лакшић, 1967).

Поменути аутори на подручју Црне Горе издвојили су три посебне заједнице ниских шума и шикара белог граба, које се разликују од познате сличне шуме у Хрватској (*Carpinetum orientalis croaticum* Н-ић) а од којих је око Титограда, Скадарског језера, Бара и Улциња распрострањена *Rusco-Carpinetum orientalis* Bleč. i Lak. 1967. У даљем расчлањивању ове асоцијације издвојене су две субасоцијације *quercetosum macedonicae* Bleč. i Lak. 1976, распрострањена од Острога до Бара и Улциња али на нешто већим висинама и *myrtetosum* Bleč. i Lak., распрострањена у еумедитеранској зони до 120 m надморске висине.

Наведене фитоценозе посебно су значајне за разматрање шума чесвине које смо ми истраживали, јер се са њима просторно, еколошки и флористички додирују.

С обзиром на чињеницу што се ради готово о крајњем југу наше земље, о географском подручју које у целини има своје специфичности, климатске, геолошке, педолошке и друге, све се то, сасвим разумљиво, морало показати и на самој вегетацији; на климазоналним шумским појасевима тако да су и они специфични, потпуно или делимично различити од оних северније у еумедитеранској или субмедитеранској зони, о чему нам јасно говоре наведене студије о приморској вегетацији Црне Горе.

На основу прикупљених теренских података, њихове анализе и касније синтезе у подножју Румије и Лисиња у оквиру *as. Orno-Quercetum ilicis* издвојили смо 3 субасоцијације: *subas. typicum* Н-ић 1963, *subas. myrtetosum* Н-ић 1963 и *subas. quercetosum subas. nov.*

Субасоцијација *typicum* заузима највећи део површине истраживаног подручја и простире се од обале мора до око 150 m надморске

висине. Њоме су обрасле падине свих експозиција. Нагиб терена на коме се налазе састојине ове фитоценозе различит је, мада, у целини гледано, нема превише стрмих и окомитих падина.

Земљиште формирано на кречњачкој подлози припада типу црвеница. Оно је на неким местима чак и врло дубоко и релативно добро очувано.

Фитоценолошки снимци узети у састојинама ове фитоценозе приказани су у табели 1.

Tab. 1. As. Orno-Quercetum ilicis H-ić 1963
subas. typticum H-ić 1963

Налазиште Fundstätte	Ујтин поток	Велики пијесак	Печу- рице	Бушат	
	1	2	3	4	5
Надморска висина (m) Seehöhe (n. m)	50	50	60	80	100
Експозиција Expozicien	SW	NW	SE	S	W
Нагиб (степени) Bodengeffälle	20	10	10	15	20
Геолошка подлога Die Geologische Unterlage	К р е ч њ а к				
Величина снимљене површине (m ²) Die Geräumigkeit Ver- messung die Fläche	150	200	200	100	150
Број снимка Der Zahl Aufnahme	1	2	3	4	5
I					
Спрат дрвећа					
Quercus ilex	1.1	2.2	2.2	1.1	2.2
Quercus pubescens					г
II					
Спрат жбуња					
Quercus ilex	1.1	1.2	+1	3.3	2.2
Phillyrea media	3.3	3.3	4.4	2.2	2.2
Juniperus oxycedrus	1.1	+1	+2	+1	1.1
Rosa sempervirens	2.2	2.2	1.2	1.2	2.3
Smilax aspera	2.2	2.3	1.2	2.2	2.2
Clematis flamula	1.2	1.2	+2	+2	2.2
Myrtus communis	1.2	1.2	1.1	+2	
Olea oleaster	1.1	+1	+2		
Pistacia lentiscus	2.2	2.2			
Spartium junceum	1.2	+2	1.2		
Carpinus orientalis		1.1	1.1	1.1	
Arbutus unedo		2.2		2.3	2.3
Pistacia terebinthus			2.2	2.2	2.2
Quercus pubescens			+1		
Quercus macedonica			г		

	1	2	3	4	5
III					
Спрат приземних биљака					
<i>Ruscus aculeatus</i>	1.1	2.2	2.2	2.2	2.2
<i>Rubia peregrina</i>	1.2	2.2	2.2	2.2	2.2
<i>Salvia officinalis</i>	2.2	2.2	+2		
<i>Melica ciliata</i>		1.2	+1	+1	
<i>Asparagus acutifolius</i>		+1	1.1	1.1	
<i>Brachypodium ramosum</i>	+2	1.2			
<i>Dactylis hispanica</i>	+2	+2		+2	
<i>Rubus ulmifolius</i>				+1	+2
<i>Carex sp.</i>				1.1	+2
<i>Myrtus communis</i>					
<i>Carpinus orientalis</i>					+2

У спрату дрвећа, као што се види из табеле, налази се редовно *Quercus ilex*, мада веома проређен. Својом светлом и округластом крошњом, већом висином, овај храст се јасно издваја од тамније густе зимзелене жбунасте вегетације. Тако су састојине ове фитоценозе упадљиво приметне и са већег растојања. У њима четвтина достиже висину и до 15 m а пречник до 50 cm, чешће и више. У спрату дрвећа у неким састојинама присутни су ситна граница и македонски храст.

У спрату жбуња забележено је укупно 14 врста, од којих су само 5 лишћарске, и оне су незнатно заступљене (2 врсте у по једном снимку са г и +1 а 3 у по 3 снимка).

У спрату зељастих биљака забележено је само 11 врста.

Фитоценоза је по флористичком саставу, нарочито у спрату жбуња, нехомогена, што говори, с једне стране, о непрекидним антропогеним утицајима а, с друге, о различитим условима микростаништа. Тако је у неким снимцима врло бројна врста *Quercus ilex* или *Arbutus unedo* или пак *Pistacia lentiscus* док их у другим снимцима уопште нема, што значи да би у оквиру субасоцијације сасвим било могуће ићи на даљу диференцијацију.

Субасоцијација *myrtetosum* Н-ић 1963. Овом фитоценозом обухватили смо састојине које су, како је то Хорватић (1963) изнео, „нешто јаче утјецане, али ипак још увијек само деградиране зимзелене шикаре које се од управо споменутих макија типске субасоцијације разликују углавном мањом густоћом склопа и мањом висином. . . За састојине те субасоцијације значајно је, прије свега, да је у њима стално, а већином и обилно, назочна врста *Myrtus communis*“ (Хорватић 1963).

У околини Будве, Adám, et al. (1971) спомињу мирту у гаригама.

Састојине ове субасоцијације на проучаваном терену не заузимају једну континуелну површину, већ су расуте унутар типских састојина, заузимајући веће или мање просторе. То су обично јужне експозиције, већих нагиба, са плитким деградираним земљиштем типа црвенице.

У оквиру субасоцијације издвојени су следећи фаџијеси:

Фаџијес: *Myrtus communis*

Пратеће врсте: *Pistacia terebinthus*
Hedera helix
Smilax aspera
Salvia officinalis
Spartium junceum
Clematis flammula

Фаџијес: *Phillyrea media*

Пратеће врсте: *Pistacia terebinthus*
Lonicera implexa
Smilax aspera
Myrtus communis
Ruscus aculeatus
Olea oleastrum
Salvia officinalis
Spartium junceum
Coronilla emeroides
Teucrium polium

Фаџијес: *Paliurus aculeatus*

Пратеће врсте: *Phillyrea media*
Fraxinus ornus
Asparagus acutifolius
Euphorbia wulfeni
Myrtus communis

Фаџијес: *Juniperus oxycedrus*

Пратеће врсте: *Rhamnus elaternus*
Phillyrea media
Myrtus communis
Cistus salviaefolius
Fraxinus ornus
Phlomis fruticosus

Мозаичан распоред наведених фаџијеса унутар типских састојина говори такође о непрекидном утицају човека, уз нужне разлике у условима микрокраништа.

Субасоцијација *quercetosum* (табела 2) налази се редовно на оним местима која су, у односу на остале састојине, мање изложене утицају мора. То су обично падине заклоњене суседним падинама, или узаме и дубоке увале или пак платои појединих гребена на нешто већим надморским висинама.

Земљиште је црвеница, добро очувана на платоима и на падинама мањег нагиба.

У ових шума јасно је изражена спратовност, и спрат дрвећа је добро очуван. Поред чесвине, нарочито је упадљиво присуство македонског храста, ситне границе а нешто ређе прнара и цера. Сем тога, у овом спрату налазе се висока стабла маклена и белог граба, што је обично реткост у многим лишћарским шумама. И остале врсте у овим шумама достижу знатне димензије, што се види из табеле:

В р с т а	Висина	Пречник
<i>Quercus ilex</i>	12	50
<i>Quercus macedonica</i>	17	70
<i>Quercus pubescens</i>	15	45
<i>Carpinus orientalis</i>	10	35
<i>Acer monspessulanum</i>	14	40
<i>Phillyrea media</i>	10	40
<i>Pistacia terebinthus</i>	8	40

У спрату жбуња забележене су укупно 23 врсте од којих половину чине лишћарске.

Спрат приземних биљака у овим састојинама знатно је богатији од састојина осталих субасоцијација. Забележено је укупно 26 биљака.

Дакле, у овој фитоценози, за разлику од ранијих, налази се знатно више биљака у свим спратовима које су субмедитеранске и везане су за друге фитоценозе. То се, у првом реду, односи на следеће врсте: *Quercus macedonica*, *Q. coccifera*, *Q. cerris*, *Carpinus orientalis*, *Fraxinus ornus*, *Petteria tamentacea* и *Acer monspessulanum*. Ово су уједно и диференцијалне врсте фитоценозе.

Још А д а м о в и ћ (1911) када говори о шумама зимзелених храстова у Далмацији, Херцеговини и Црној Гори, наглашава да је она „ретко потпуно чиста, него има у њој обилно и другога дрвећа у већој или мањој количини“.

Ј о в а н ч е в и ћ (1965) на подручју Бара и Улциња констатовао је да се код Белведера македонски храст спушта све до обале мора и да расте заједно са *Quercus coccifera*, *Phillyrea latifolia*, *Juniperus oxcedrus*, *Quercus ilex*, *Ruscus aculeatus* и другим врстама. Ово је такође констатовао и на обали залива званог Валандово.

Х о р в а т и ћ (1963) у фитоценолошкој табели где је приказана асоцијација *О р н о - Q u e r c e t u m i l i c i s* не помиње уопште македонски храст а само у 2 снимка (од укупно 38) помиње прнар. У нашим снимцима такође је присутна и ситна граница.

Б л е ч и ћ и Л а к у ш и ћ (1967) међу биљкама асоцијације *Rusco Carpinetum orientalis* наводе *Quercus macedonica* (субасоцијација *quercetosum macedonicae*) али не и *Quercus ilex*.

**Tab. 2. As. Orno-Quercetum ilicis H-ic 1963
quercetosum subas. nov.**

Налазиште Fundstätte	Син- тин		Велики пијесак		Адемов камен		Крута	
Надморска висина (m) Seehöhe	50	80	80	150	50	40	80	120
Експозиција Expozicien	W	NW	SW	W	N	W	SW	SW
Нагиб (степени) Bodengefälle	15	20	20	10	10	5	25	20
Геолошка подлога Die Geologische Unterlage	К р е ч њ а к							
Величина снимљ. површ. (m ²) Die Geräumigkeit Ver- messung die Fläche	400	200	200	400	400	400	400	200
Број снимка Der Zahl Aufnahme	1	2	3	4	5	6	7	8
I								
Спрат дрвећа								
Quercus ilex	1.1	2.2	2.2	3.3	2.2	1.1	2.2	2.2
Quercus macedonica	1.1	1.1	2.2	2.2		1.1	2.2	1.1
Quercus pubescens	+1	1.1	1.1	+1	+1			+1
Acer monspessulanum	+1						+1	1.1
Quercus coscifera							1.1	1.1
Carpinus orientalis	1.1							
Quercus cerris								1.1
II								
Спрат жбуња								
Phillyrea media	3.3	2.2	3.3	2.2	3.3	2.2	2.2	2.2
Fraxinus ornus	2.2	1.2	2.2	2.2	2.2	1.2	1.2	2.2
Carpinus orientalis	2.2		1.2	2.2	2.2	1.2	2.2	2.2
Smilax aspera	2.2	2.3		2.2	2.3		+2	
Myrtas communis	2.2	2.2		2.2		2.2		
Peteria ramentacea	2.2	2.2	2.2				+1	
Quercus ilex	1.2	2.2	+1	2.2				
Pistacia terebinthus		2.2	2.2	1.2	2.2			
Clematis flammula		1.1	1.2	1.2				
Lonicera implexa		1.2		+2			+2	
Rosa sempervirens			+1	1.2			1.2	
Hedera helix				2.2			+2	1.1
Laurus nobilis	+2	1.1						
Paliurus aculeatus	1.2	+2						
Arbutus unedo	+1	1.2						
Spartium junceum		1.2	2.2					
Punica granatum		1.2	1.1					
Vitex agnus castus			2.2					
Quercus macedonica		+2	1.1					
Quercus pubescens				+1	1.2			

	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Quercus coccifera</i>							+2	1.1
<i>Cornus mas</i>							+1	1.1
<i>Prunus mahaleb</i>								
III								
Спрат приземних биљака								
<i>Rubia peregrina</i>	2.2	2.3	3.3		2.2	2.2	2.2	2.2
<i>Asparagus acutifolius</i>	1.2	1.1	1.1		1.1	1.1	r	+1
<i>Rubus ulmifolius</i>	+1	2.2	1.2	2.2	2.3	1.1	1.1	
<i>Carpinus orientalis</i>	+1	2.2	2.2		1.1	1.2		
<i>Ruscus aculeatus</i>		2.2	2.2		+1	1.1		
<i>Koeleria splendens</i>		2.2	1.2	+2	+2			
<i>Fraxinus ornus</i>			+1	1.1	2.2			2.2
<i>Asplenium adiantum nigrum</i>		+1	+2		+1			
<i>Alium sp.</i>		+1				+1	+1	
<i>Arum italicum</i>	+1	1.1						
<i>Thymus longicaulis</i>	+2	2.2						
<i>Quercus macedonica</i>			+1	1.1				
<i>Ceterach officinarum</i>	1.2	1.2						
<i>Asplenium trichomanes</i>	1.2	1.2						
<i>Teucrium polium</i>		1.2			+2			
<i>Juniperus oxycedrus</i>				+1	1.1			
<i>Veronica chamaedrys</i>							1.2	1.1
<i>Cyclamen repandum</i>					+2		+2	
<i>Sesleria autumnalis</i>							2.2	2.2
<i>Carthamus lanatus</i>	+1							
<i>Stachys recta</i>	1.1							
<i>Salvia officinalis</i>	2.2							
<i>Calamintha vulgaris</i>			2.2					
<i>Moltkea petrae</i>						+1		
<i>Melica ciliata</i>						1.2		
<i>Lilium martagon</i>								r

Без обзира на сличност у флористичком саставу са субасоцијацијом *myrtetosum* Bleč. i Lak., ова фитоценоза припада ас. *Orno-Quercetum ilicis* али се низом наведених диференцијалних врста издваја од осталих њених састојина. У њој се осећа већи утицај климе континента који лако предре преко удолине ка мору потискујући при томе осетљивије медитеранске врсте уз истовремено повећавање броја одговарајућих субмедитеранских врста.

Према подацима о клими Улциња (Буношевац, et al., 1976), граду који је од места нашег истраживања удаљен свега десетак километара, знајаје се да је клима Улциња, па и његове непосредне околине, у поређењу са Котором, топлија и сувља. Вегетација која се налази око самога Улциња (*Orno-cocciferetum* Н-ић, *Rusco-Carpinetum orientalis* Bl. et Lak. а онда и *Orneto-Quercetum ilicis quercetosum*) даје нам за право да сматрамо да је то тако.

ЗАКЉУЧАК

Из свега изнетог следи закључак да комплекс шума чесвине који се простира на око 4 500 ha између Бара и Улциња, од Ујтиног потока до села Круте, припада асоцијацији *Orno-Quercetum ilicis* Н-ић 1963. С обзиром на географски положај истраживаног подручја, на рељеф терена, као и на утицај неких елемената континенталне климе, асоцијација је овде издиференцирана на 3 субасоцијације: *tyricum* Н-ић 1963, *myrtetosum* Н-ић 1963. и *quercetosum subas. nova*. У овој последњој поред чесвине налазе се и друге врсте храстова: *Quercus macedonica*, *Q. coccifera*, *Q. pubescens* и *Q. cerris*. Сем тога, у њој се налазе и друге, зељасте, субмедитеранске врсте, те фитоценоза у целини има медитеранско-субмедитерански карактер.

На крају да истакнемо и то да је овај комплекс шума чесвине данас веома угрожен. Нестаје на очиглед свих оаза зимзелене вегетације, тако потребне лепоти мора и пејзажа у ширем смислу. Можда још није касно да се предузму неке мере, не би ли се макар нешто од њих сачувало.

ЛИТЕРАТУРА

- Adam, P., Birks, H.J.V. и Walters, S.M. (1971): Прилог познавању флоре и вегетације будванског подручја — Црна Гора. Гласник Реп. зав. за заштиту природе и Природ. музеја у Титограду. Титоград.
- А д а м о в и ћ, Л. (1911): Биљногеографске формације зимзеленог појаса Далмације, Херцеговине и Црне Горе. Југосл. акад. знаности и умјетности. Загреб, књ. 188.
- Б л е ч и ћ, В. и Л а к у ш и ћ, Р. (1967): Ниске шуме и шикаре бјелограбића у Црној Гори. Глас. Бот. зав. и баште Универзитета у Београду.
- Б у н у ш е в а ц, Т., В у к и ћ е в и ћ, Е. и М и ј а н о в и ћ, О. (1976): Декоративне биљке Црногорског приморја — подручје Бар—Улцињ. Рукопис.
- Ц в и ј и ћ, Ј. (1924): Геоморфологија. Београд.
- Б а к о н о в и ћ, Ф. (1976): Дендрофлора приобалног дела унутрашњег Бококорског залива. Магистарски рад.
- Х о р в а т и ћ, С. (1903): Биљногеографски положај и рапчлањење нашег Приморја у свијетлу сувремених фитоценолошких истраживања. Acta Botanica Croatica XXII. Загреб.
- Ј о в а н ч е в и ћ, М. (1965): Распрострањење, варијабилитет и систематика црног пера (*Quercus macedonica* A. DC.) у Југославији. Југосл. акад. знаности и умјетности. Загреб.
- Ј о в а н о в и ћ, Б. (1967): Дендрологија са основама фитоценологије. Београд.
- Rohlena, J. (1942): Conspectus Florae Montenegrinae. Preslia 20, 21.
- С т а н к о в и ћ-Т о м и ћ, К. (1970): Вегетација Ловћена у Црној Гори. Заједница научних установа Косова, књ. 17. Приштина.
- Т р и н а ј е с т и ћ, И. (1965): Истраживање зимзелене шумске вегетације сјеверног Цреса. Acta Botanica Croatica Vol. XXIV. Загреб.

Emilija VUKIĆEVIĆ und Mihailo VUČKOVIĆ

UBER DIE STEINEICHE (*QUERCUS ILEX L.*) AM MASSIVFUSS VON RUMIJA

Zusammenfassung

Am Fusse des Bergmassivs von Rumija und dessen Zweig Lisinja Befinden sich teilweise noch bewahrte Wälder und die Macchie der Steineiche, die der Assoziation Orno-Quercetum ilicis H-ić (56) 58 gehören. Fast in einem ununterbrochenen Gürtel, in einer Länge von etwa 15 und einer Breite von 1—3 km, von Ujtin Bach bis zu dem Dorf Krute bedecken diese Wälder die tiefen Lagen des kalksteinigen geologischen Untergrundes, das Terrain ohne grosse und scharfe Gipfel un zu steile Hänge.

Mit Rücksicht auf die Terrainlage, auf die Zusammengesetzte Mikroreliefverhältnisse, sowie auf den Einfluss einiger Elemente des Kontinentalklimas sind die Steineichenwälder auf hiesigem Terrain in 3 Subassoziationen ausdifferenziert: typicum H-ić, 1963; myrtetosum H-ić 1963 und Quercetosum subas. nov.

Die Subassoziation typicum besetzt den grössten Teil der Fläche des durchforschten Gebietes und streckt sich von der Seekste bis zu etwa 150 m Meereshöhe aus. Der Boden gehört zu dem Typ der Roterde und ist auf einigen Stellen gut bewahrt und tief. Phytocenose ist der floristischen Zusammensetzung nach, besonders in den Strauchschichten unhomogen, was zur Folge eine stetige Tätigkeit der anthropogenen Faktoren hat, von anderer Seite aber verschiedene Bedingungen der Mikrobestände.

Die Subassoziation Myrtetosum besetzt auf dem durchforschten Gebiet keine kontinuierliche Fläche. Ihre Bestände sind in der typischen Phytocenose zerstreut, auf den Stellen wo der Boden im verschiedenen Grad degradiert und tief ist. Im Rahmen der Subassoziation sind Fazien mit Arten abgesondert: *Myrtus communis*, *Phyllyrea media*, *Paliurus aculeatus* und *Juniperus oxycedrus*.

Subassoziation quercetosum befindet sich regelmässig auf denjenigen Stellen, die, hinsichtlich der übrigen Bestände der Assoziation, weniger dem Einfluss des Meeres ausgesetzt sind.

Das sind gewöhnlich die Hänge, die durch die benachbarten geschützt sind, oder tiefe Engtäler und Plateauen einiger Gebirgsgraten auf etwas grösseren Meereshöhen. In dieser Phytocenose, zum Unterschied von der früheren, befinden sich bedeutend mehr Pflanzen in allen Schichten, die submediterranean sind und an andere Phytocenosen gebunden sind (*Quercus macedonica*, *Q. coccifera*, *Q. cerris*, *Carpinus orientalis*, *Fraxinus ornus*, *Petteria ramentacea* und a.). Infolgedessen hat diese Phytocenose einen mediterran-submediterranean Charakter.

